

WACŁAW STRYKOWSKI,  
MARIUSZ KĄKOLEWICZ,  
STANISŁAW UBERMANOWICZ

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza  
w Poznaniu

## KOMPETENCJE NAUCZYCIELI EDUKACJI MEDIALNEJ

ABSTRACT. Strykowski Wacław, Kąkolewicz Mariusz, Ubermanowicz Stanisław, *Kompetencje nauczycieli edukacji medialnej* [Competencies of media education teachers]. „Neodidagmata” 29/30, Poznań 2008, Adam Mickiewicz University Press, pp. 55-75. ISBN 978-83-232-1908-8. ISSN 0077-653X.

The media education is a new field of teaching in Polish schools. The main problems in introducing the new subject, especially if it is so interdisciplinary and delivered across the curriculum of other school subjects, is how to prepare teachers and what competencies they should have.

In the article, the authors deal with the last problem and consider it from two different perspectives. One is analytical and comes out from more traditional division of media and communications channels, the other can be described as holistic. So two, analytical and holistic, lists of media teacher competencies were formulated and they are preceded by the short analysis of new trends in information technologies and general goals of media education.

Wacław Strykowski, Mariusz Kąkolewicz, Stanisław Ubermanowicz, Zakład Technologii Kształcenia, Wydział Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, ul. Słowackiego 20, 60-823 Poznań, Polska-Poland.

Podjęcie przez MEN prac nad nowymi *Podstawami Programowymi Kształcenia Ogólnego* powoduje konieczność ponownego rozważenia pozycji **edukacji medialnej** w polskim systemie oświaty oraz zakresu kompetencji nauczyciela w tej dziedzinie. Potrzeba nauczania o mediach, poprzez media i do mediów z każdym upływającym rokiem urasta do rangi coraz pilniejszych zadań szkoły. Realizację tych zadań w ramach ścieżki edukacji czytelniczej i medialnej uznano za niewystarczającą, ze względu na nierzetelne traktowanie form innych niż tradycyjne przedmioty. I chociaż edukacja medialna z całą pewnością winna być odrębnym przedmiotem, to na razie nie ma aprobaty ośrodków decyzyjnych w tej sprawie. Zupełnym nieporozumieniem jest natomiast próba połączenia treści medialnych z plastyką.

Jak dalece jest to koncepcja niewłaściwa, niech świadczy przedstawiony w niniejszym artykule zapis kompetencji wymaganych od nauczyciela edukacji medialnej. Bez wątpienia takiemu wyzwaniu nauczyciele plastyki nie są w stanie sprostać. Bardziej predestynowani są nauczyciele technologii informacyjnej lub informatyki, a ponadto w ostatnich latach coraz więcej uczelni przygotowuje dla oświaty kadrę o specjalności medialno-informatycznej.

Przedstawiona tu propozycja jest rozwinięciem wersji wypracowanej wcześniej na potrzeby zdefiniowania nowych standardów kształcenia nauczycieli. W nowym podejściu do wymagań kompetencyjnych wzmocniono rolę sprawności w posługiwaniu się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi i mediami. Konieczność posiadania tego typu umiejętności w podstawowym zakresie dotyczy wszystkich nauczycieli. Dotychczas powstały szczegółowe opisy kompetencji wymaganych od nauczycieli przedmiotu „Informatyka” na II, III i IV poziomie nauczania oraz przedmiotu „Technologia informacyjna” na poziomie szkół ponadgimnazjalnych. Toczy się jednak nieustanna dyskusja na temat zakresu treści informatycznych realizowanych w szkolnictwie, a także nad adekwatnością nazw tychże przedmiotów. Gwałtowny rozwój nowych technologii i konwergencja mediów sprawiają, że dotychczasowe treści i nazwy szybko stają się nieaktualne. Zacierają się różnice między technologią a rodzajem medium (np. film, radio bądź telewizja poprzez Internet; nawigacja GPS w komórce; bezprzewodowy Internet oraz odtwarzacz AV, radio, dyktafon, fotoaparat, kamera i ekran sensoryczny łącznie w jednym urządzeniu typu iPhone). Twórcy technologii wręcz nie nadążają z nazewnictwem nowych, zintegrowanych mediów. W tym kontekście uczenie w szkołach głównie obsługi urządzeń lub programów, które bardzo szybko stają się nieaktualne, nie ma uzasadnienia. Nauczyciel nie powinien „zastępować” instrukcji obsługi, lecz powinien uczyć czytania ze zrozumieniem i posługiwania się instrukcją, a przede wszystkim musi przekazywać uczniom to, czego w instrukcjach nigdy nie ma, mianowicie – sposobów rozumnego, roztropnego, efektywnego i twórczego korzystania z dobrodziejstw, jakie niesie umasowienie mediów, powszechna cyfryzacja, informatyzacja, miniaturyzacja oraz szybkość przepustowa i mobilna komunikacja.

Próbie integracji treści nauczania, adekwatnie do postępującej konwergencji mediów, podjęli specjaliści skupieni w Radzie do Spraw Edukacji Informatycznej i Medialnej. Powołano ją kilka lat temu, a obecnie została reaktywowana zarządzeniem Ministra Edukacji Narodowej. Ideę połączenia edukacji informatycznej z edukacją medialną w jeden przedmiot szkolny wypracowano już kilka lat wcześniej w toku prac Rady. Od tego czasu rozwój technologii informacyjnych, stanowiących podstawę funkcjonowa-

nia cyfrowych mediów, spowodował nie tylko zwiększenie zakresu i siły ich oddziaływania na odbiorcę, ale także coraz bardziej wyraźne zacieranie granicy pomiędzy odbiorcą a twórcą i nadawcą komunikatów medialnych. Dziś każdy, dysponując podstawowymi i coraz bardziej powszechnymi urządzeniami medialnymi z dostępem do sieci Internet, może stać się nadawcą wywierającym znaczny wpływ na innych. Ponadto rozwój serwisów społecznościowych i Web 2.0 powoduje wchodzenie użytkowników multimedialnej sieci w nowe relacje, z tworzeniem się społeczeństwa sieciowego. Generuje to zarówno zjawiska pozytywne, jak i negatywne.

Trendy, których rozwój i rola będzie się z upływem lat nasilać, stanowią istotny czynnik zwiększający znaczenie edukacji medialnej jako obszaru kształcenia przygotowującego młodego człowieka do świadomego i odpowiedzialnego funkcjonowania, nie tylko w społeczeństwie rozumianym tradycyjnie, ale także w powstających społecznościach sieciowych. Należy również interpretować to jako istotny argument za połączeniem treści edukacji informatycznej i edukacji medialnej. Kompetencje z zakresu edukacji medialnej, które nabędzie uczeń, zależą formalnie od zawartości Podstawy Programowej i od tworzonych na jej bazie programów nauczania. Faktycznie jednak kluczowe znaczenie mają umiejętności oraz wiedza nauczyciela, jego osobiste zainteresowania mediami, pasja zawodowa i zaangażowanie w pracę z uczniami.

Propozycja zapisu kompetencji nauczycieli edukacji medialnej wymaga uprzedniego zdefiniowania pojęcia „media” oraz omówienia celów i założeń programowych edukacji medialnej.

## POJĘCIE MEDIÓW

W polskiej literaturze pedagogicznej, zwłaszcza w tradycyjnym ujęciu problematyki, autorzy posługują się najczęściej terminem środki, stąd mowa o „środkach dydaktycznych” i „środkach masowego przekazu”. W klasycznych podręcznikach akademickich z dydaktyki termin środki dydaktyczne definiuje się jako: „przedmioty materialne, które dostarczając uczniom określonych bodźców oddziałujących na ich wzrok, słuch, dotyk itd. ułatwiają im bezpośrednie i pośrednie poznawanie rzeczywistości, dzięki czemu usprawniają proces nauczania – uczenia się, a przez to wpływają korzystnie na jego efekty końcowe” (Kupisiewicz, 2000, s. 177). Środki dydaktyczne dzieli się na: proste i złożone, czyli techniczne lub wzrokowe, słuchowe, wzrokowo-słuchowe oraz automatyzujące proces dydaktyczny, do których zalicza się: maszyny dydaktyczne, urządzenia symulacyjne, komputery (Okoń, 1998, s. 392).

Definiując media, wskazuje się najczęściej na łacińskie pochodzenie tego terminu, w którym to języku media oznaczają: pośredniki, środki przekazu, przekazniki. Środki masowego przekazu definiuje się jako kanały i wykorzystywane w nich urządzenia przekazujące określone treści (komunikaty) w procesie, który nazywamy procesem komunikacji lub informacyjnym. Wśród kanałów medialnych wymienia się: radio, film, telewizję, prasę.

Dynamiczny rozwój mediów, ich wzrastająca rola w życiu społecznym i w edukacji spowodowały również dynamiczny rozwój refleksji naukowej nad mediami i rozwój dyscyplin naukowych zajmujących się nimi. Na gruncie nauk pedagogicznych powstała i rozwija się subdyscyplina zwana pedagogiką medialną lub pedagogiką mediów. Następuje też ujednolicenie terminologii. Pod wpływem piśmiennictwa światowego, a także za sprawą pedagogiki medialnej, termin „środki” zastępowany jest terminem „media”, zarówno w odniesieniu do środków dydaktycznych (media dydaktyczne), jak i środków masowego przekazu (media masowe).

W pedagogice i edukacji termin „media” stał się pojęciem nadrzędnym i zbiorczym, obejmuje on swym zasięgiem takie terminy, jak: pomoce naukowe, środki dydaktyczne, środki masowego oddziaływania, a także technologie informacyjne. Termin media obejmuje również dwie kategorie znaczeniowe:

**1) komunikaty (przekazy) medialne** – czyli zespoły informacji różnej wielkości lub zespoły bodźców o charakterze słownym, obrazowym i dźwiękowym, stworzone przez nadawców, a przyjmowane przez odbiorców. Należą do nich: artykuły prasowe, audycje radiowe, programy telewizyjne, filmy wideo, programy multimedialne itd.

**2) środki rejestracji i transmisji komunikatów medialnych**, a więc narzędzia i urządzenia techniczne służące do tworzenia, utrwalania i przesyłania komunikatów. Należą do nich narzędzia tak proste, jak ołówek i kartka papieru oraz urządzenia techniczne, np.: projektoskop, aparat fotograficzny, kamera wideo, magnetofon, odtwarzacze i nagrywarki CD oraz DVD, odbiornik telewizyjny, komputer, wideoprojektor itd. Dzięki tym urządzeniom komunikat może być przesyłany *on line*, ale może też być zarejestrowany (utrwalony), aby następnie mógł być odbierany w dowolnym czasie i miejscu.

Tak rozumiane media pełnią w życiu współczesnego człowieka wielorakie funkcje. Nade wszystko są źródłem informacji i narzędziami pracy intelektualnej. Marshall McLuhan – wielki kanadyjski teoretyk mediów – określił media jako swoiste przedłużenie człowieka, rozszerzenie jego sensorycznych możliwości i intelektualnych zdolności.

## CELE EDUKACJI MEDIALNEJ

Istotę kształcenia medialnego stanowi świadome i zorganizowane działanie dydaktyczne, którego przedmiotem są media. Przed edukacją medialną stawia się zwykle dwa cele ogólne, nawiązujące wyraźnie do wyróżnionych wcześniej dwóch komponentów terminu media, a mianowicie: 1) komunikatów medialnych i 2) narzędzi i urządzeń medialnych.

1. Pierwszym ogólnym celem edukacji medialnej jest **przygotowanie do świadomego, krytycznego i wartościującego odbioru, a obecnie także tworzenia wszelkiego rodzaju komunikatów (przekazów) medialnych**. Cel ten będziemy nazywać *celem kulturowym*. Istotne jest tu, aby odbiorcy, znając język poszczególnych mediów (system znaków i reguł posługiwania się nimi), potrafili właściwie dekodować i kodować przekazy medialne. Odbiorca powinien wiedzieć, że każde mass medium ma swoją orientację polityczną, swój profil i w związku z tym może przedstawiać te same fakty w różnej optyce. W związku z dominacją przemocy na ekranach telewizyjnych trzeba uświadomić dzieciom, że istnieje różnica między przemocą symboliczną a realną, gdyż dziecko najczęściej tego nie rozróżnia. Odbiorcy muszą też rozpoznawać mechanizmy oddziaływania na widzów, jakie starają się uruchamiać twórcy komunikatów perswazyjnych lub reklamowych. To tylko niektóre przykłady wskazujące na istotę i potrzebę edukacji medialnej w zakresie kulturowym.

2. Drugim celem edukacji medialnej jest **przygotowanie do sprawnego posługiwania się mediami jako narzędziami pracy intelektualnej**, jako środkami komunikowania i formami uczenia się. Cel ten określamy jako *technologiczny* lub *narzędziowy*. Realizując go, uczniowie powinni posiadać wiedzę i umiejętności posługiwania się urządzeniami, które służą do tworzenia komunikatów, ich rejestrowania, przetwarzania i transmitowania. Chodzi tu więc m.in. o sprawne posługiwanie się aparatem fotograficznym, mikrofonem, kamerą wideo, komputerem i programami komputerowymi, jego urządzeniami zewnętrznymi, a także usługami sieci Internet.

Życie w cyfrowym świecie stwarza też konieczność przygotowania do prezentowania się w mediach. Trzeba uczyć dzieci i młodzież zachowań zarówno werbalnych, jak i pozawerbalnych, według standardów obowiązujących w mediach. W obrębie tego celu konieczna jest daleko rozwinięta integracja, a nawet wzajemne nakładanie się edukacji informatycznej i medialnej.

Na świecie powstają i funkcjonują różne programy kształcenia medialnego. Dla przykładu przytaczamy założenia wyjściowe do propozycji programowej z tego zakresu dla szkoły podstawowej, jakie powstały w Brytyjskim Instytucie Filmu. Program uporządkowano według sześciu pytań:

1. Kto komunikuje i dlaczego? W odpowiedzi na to pytanie zapoznaje się uczniów z instytucjami i podmiotami produkującymi media, takimi jak: telewizja, radio, wytwórnie filmowe, agencje reklamowe, drukarnie i inne instytucje medialne.

2. Jakie istnieją typy, rodzaje i kategorie mediów? Wyróżnia się różnego rodzaju podziały i typologię mediów, np. drukowane i ekranowe; telewizyjne, radiowe, kinowe; obrazowe, dźwiękowe, audiowizualne, multimedialne; dokumentalne i kreatywne.

3. Jak media są projektowane i wykonywane? W związku z tym pytaniem omawiane są różne techniki i technologie projektowania i wytwórczości komunikatów medialnych. Przewiduje się także ćwiczenia praktyczne w zakresie projektowania i realizowania prostych przekazów medialnych, np. wykonywanie fotografii, nagrań fonicznych lub filmów wideo.

4. Skąd wiadomo co to znaczy? Wyjaśnia się tutaj, jakim językiem i swoim kodem operują poszczególne media; jak należy odczytywać ten język, aby właściwie rozumieć komunikaty; jaką strukturę i formę powinny mieć przekazy medialne.

5. Kto odbiera media i z jakim skutkiem? Dokonywane są tu różnorodne analizy tzw. publiczności medialnej, a więc do kogo są adresowane przekazy medialne; jak dociera się do różnych kręgów publiczności; jak odbiorcy wybierają, konsumują i reagują na różnorodne (werbalne, obrazowe, obrazowo-słuchowe) tzw. teksty medialne.

6. Jakie treści przedstawiają media? Przedmiotem analizy są tutaj relacje między komunikatami medialnymi a realną rzeczywistością: aktualnymi wydarzeniami, konkretnymi miejscami, ludźmi, ideami. Analizuje się tematy podejmowane w mediach oraz to, w jaki sposób są realizowane: dokumentalny czy kreatywny.

Powyższe zagadnienia ująć można w następujące hasła:

- instytucje medialne,
- typologia mediów,
- technologia tworzenia mediów,
- język mediów,
- odbiorcy mediów,
- zawartość mediów.

#### PROPOZYCJE KOMPETENCJI NAUCZYCIELI W ZAKRESIE EDUKACJI MEDIALNEJ

Punktem wyjścia do opracowania propozycji listy kompetencji nauczycieli edukacji medialnej stały się zarówno dotychczasowe zapisy zawarte w „Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla sześcioletnich szkół podstawowych i gimnazjów”, a dotyczące ścieżki edukacyjnej „Edukacja czytelnicza i medialna”, jak i wieloletnie doświadczenia w kształceniu przy-

szłych oraz czynnych nauczycieli w ramach edukacji medialnej. Uwzględnione zostały także badania praktyki szkolnej w zakresie realizacji ścieżki przedmiotowej oraz doświadczenia wyniesione ze współpracy międzynarodowej dotyczące edukacji medialnej oraz obserwacja i analiza praktyki edukacyjnej odnoszącej się do mediów w innych krajach europejskich. Kompetencje nauczycieli powinny tworzyć: odpowiednio głęboka wiedza teoretyczna, umiejętności praktyczne dotyczące mediów oraz umiejętności metodyczne, zwłaszcza odnoszące się do prowadzenia zajęć warsztatowych.

Propozycję zapisu kompetencji nauczycieli w zakresie edukacji medialnej przedstawiono w dwóch różnych ujęciach: 1) analitycznym – z podziałem na poszczególne media i dziedziny wiedzy o mediach; 2) holistycznym – z syntezą teorii funkcjonowania i oddziaływania oraz metodyki stosowania mediów.

## UJĘCIE ANALITYCZNE

### 1. Kompetencje z zakresu pedagogiki mediów

#### NAUCZYCIEL

- 1.1. Potrafi zdefiniować kluczowe pojęcia: pedagogika medialna, edukacja medialna, edukacja wspomagana mediami, kształcenie multimedialne, media, mass media, multimedia, język mediów.
- 1.2. Zna obszar zainteresowań pedagogiki medialnej jako interdyscyplinarnej nauki o mediach.
- 1.3. Potrafi klasyfikować media według różnych kryteriów.
- 1.4. Zna, rozróżnia i potrafi scharakteryzować podstawowe rodzaje, gatunki, style dowolnych form komunikatów medialnych.
- 1.5. Zna wielorakie funkcje poszczególnych rodzajów mediów.
- 1.6. Zna język: słowny, obrazowy i działaniowy oraz specyficzne środki wyrazowe przekazów medialnych (filmu, radia, telewizji i multimedii).
- 1.7. Charakteryzuje w aspekcie pedagogicznym komunikaty medialne: drukowane, audialne, audiowizualne, multimedialne oraz gry komputerowe i usługi sieciowe.
- 1.8. Ma świadomość czynników warunkujących efektywność oddziaływania mediów.
- 1.9. Zna kryteria, metody i narzędzia oceny pedagogicznej mediów.
- 1.10. Potrafi dokonać wielopoziomowej i wieloaspektowej analizy przekazów medialnych: filmów, programów telewizyjnych, gier komputerowych, zjawisk sieciowych (np. fora dyskusyjne, serwisy społecznościowe) itd.

- 1.11. Rozumie zjawiska społeczno-kulturowe wywołane przez media, takie jak: globalizacja, akulturacja, kultura upozorowana, hiperrzeczywistość.
- 1.12. Zna i potrafi stosować koncepcje kształcenia i samokształcenia oparte na mediach: kształcenie multimedialne, kształcenie zdalne, kształcenie równoległe i mikronauczanie, samokształcenie interaktywne.

## **2. Kompetencje z zakresu teorii i technik komunikowania**

### **NAUCZYCIEL**

- 2.1. Potrafi zdefiniować kluczowe pojęcia: komunikowanie, porozumiewanie się, proces i modele interakcji, komunikacja medialna, komunikowanie niewerbalne, prezentacja, samoobserwacja, samokonfrontacja, znak, symbol, kod, język, denotacja, konotacja, kampanie społeczne w mediach.
- 2.2. Zna podstawowe teorie i modele komunikowania bezpośredniego i pośredniego.
- 2.3. Zna, rozumie i potrafi objaśniać znaczenie mediów w rozwoju komunikowania w wymiarze interpersonalnym oraz społecznym.
- 2.4. Prawidłowo interpretuje intonację wypowiedzi i przekazy niewerbalne: mimikę, gesty, mowę ciała oraz ogólny wygląd osoby w kontekście komunikowania.
- 2.5. Rozpoznaje użyte środki formalne w przekazach medialnych, rozumie ich służebność względem zamierzeń twórców.
- 2.6. Posługuje się różnymi formami komunikatów i narzędzi medialnych w procesie komunikowania.
- 2.7. Analizuje komunikaty medialne w aspekcie odczytywania znaków-kodów dosłownych i kontekstowych.
- 2.8. Potrafi zastosować w praktyce wybrane techniki komunikowania: oparte na słowie, obrazie wzrokowym oraz na zachowaniach pozawerbalnych.
- 2.9. Wykorzystuje media, zwłaszcza kamerę wideo, w procesie komunikowania do samoobserwacji, samooceny i stymulacji.
- 2.10. Zna zasady i metody usprawniania komunikacji interpersonalnej oraz umie pokonywać bariery w relacjach międzyludzkich.

## **3. Kompetencje z zakresu psychologicznych aspektów mediów**

### **NAUCZYCIEL**

- 3.1. Potrafi zdefiniować kluczowe pojęcia: sztuczna inteligencja, twórczość, funkcje semiotyczne, tożsamość, stałość, narcyzm, spostrzeganie społeczne, kategoryzacja, atrybucja, konformizm, intencjonal-



- ność, cywilizacja dystansu, postawa konsumentka, agresja, przemoc, naśladownictwo, modelowanie, frustracja, deprawacja, dehumanizacja, uzależnienie, regulacja.
- 3.2. Rozumie i potrafi wyjaśnić psychologiczne mechanizmy oddziaływania mediów na odbiorców: modelowanie, katharsis, nadawanie znaczeń, prowokację sytuacyjną, desensytyzację (zobojętnianie).
  - 3.3. Dysponuje wiedzą psychologiczną, pozwalającą opisać, wyjaśnić, przewidzieć i sterować mechanizmami warunkującymi kreującą oraz ilustratywną rolę mediów względem rzeczywistości.
  - 3.4. Potrafi rozpoznawać w przekazach medialnych manipulację oraz odróżniać prawdę od nieprawdy.
  - 3.5. Umie rozróżniać komunikaty informacyjne od perswazyjnych oraz przekazy przedstawiające rzeczywistość od interpretujących i fikcyjnych.
  - 3.6. Dostrzega oraz potrafi interpretować i objaśniać nierealne obrazy i sceny tworzone za pomocą animacji i technik specjalnych.
  - 3.7. Ma wiedzę o roli mediów w funkcjonowaniu człowieka w obrębie struktur i instytucji społecznych.
  - 3.8. Ma wiedzę na temat wpływu instytucji typu: rodzina, szkoła, Kościół na percepcję mediów.
  - 3.9. Zna socjalizacyjną rolę mediów w życiu jednostki i społeczeństwa.
  - 3.10. Potrafi objaśniać rolę mediów w rozwoju człowieka z perspektywy różnych modeli psychologicznych.
  - 3.11. Zna i potrafi wyjaśnić ogromną rolę mediów w rozwoju osobowości i kształtowaniu postaw.
  - 3.12. Ma świadomość roli mediów w kształtowaniu autorytetów i wzorców, zarówno racjonalnych, jak i irracjonalnych.

#### **4. Kompetencje z zakresu mediów drukowanych**

##### **NAUCZYCIEL**

- 4.1. Potrafi zdefiniować kluczowe pojęcia: język, druk, książka, prasa, wydawnictwo, czytelnictwo, tekst drukowany, funkcje i zasoby materiałów drukowanych, bibliografia, nośniki elektroniczne, medioteka, techniki czytania i notowania.
- 4.2. Zna dzieje pisma i druku, rozumie cywilizacyjną i edukacyjną rolę mediów drukowanych.
- 4.3. Ma wiedzę na temat rodzajów wydawnictw książkowych i prasowych. Potrafi scharakteryzować ich budowę i funkcję.
- 4.4. Rozróżnia język potoczny od języka dzieł literackich, naukowych i podręcznikowych.

- 4.5. Posiada umiejętność szybkiego docierania do potrzebnych publikacji i informacji, zawartych także w Internecie.
- 4.6. Sam posiada i kształtuje u uczniów umiejętność szybkiego czytania i notowania.
- 4.7. Zna podstawy etyki dziennikarskiej i prawa prasowego.
- 4.8. Posiada umiejętność oceny mediów drukowanych, zwłaszcza sporządzania recenzji.
- 4.9. Sprawnie korzysta z różnych form książki elektronicznej.
- 4.10. Zna różne strategie pracy z tekstem: techniki skojarzeń, notowanie nieliniarne lub strukturalne, graficzną reprezentację związków logicznych, czytanie warstwowe itp.
- 4.11. Zna i propaguje zasady tworzenia centrum informacyjno-medialnego w postaci medioteki.
- 4.12. Posiada umiejętność praktycznego tworzenia komunikatów drukowanych, takich jak: gazeta szkolna, esej, reportaż, sprawozdanie, reklama itp.

## **5. Kompetencje z zakresu mediów obrazowych**

### **NAUCZYCIEL**

- 5.1. Potrafi zdefiniować kluczowe pojęcia: obraz, wizualizacja, fotografia, negatyw, przeźrocze, kadr, kompozycja, perspektywa, dynamika obrazu, plastyka, złudzenia, ekspozycja, ostrość obrazu, głębia ostrości, kontrast, obróbka chemiczna, scenografia, ilustracja, fotografia cyfrowa.
- 5.2. Zna język komunikatów wizualnych i mechanizmy oddziaływania poprzez obraz.
- 5.3. Zna historię i teorię fotografii. Stosuje fotografię w różnych dziedzinach praktyki, a zwłaszcza w edukacji.
- 5.4. Sprawnie posługuje się sprzętem fotograficznym, od aparatów tradycyjnych do aparatów cyfrowych.
- 5.5. Zna zasady kompozycji obrazu w fotografii, malarstwie i innych sztukach plastycznych. Odróżnia wrażenia subiektywne od obiektywnej wartości wytworu wizualnego.
- 5.6. Posiada praktyczne umiejętności tworzenia komunikatów wizualnych.
- 5.7. Zna właściwości materiałów światłoczułych i technologie obróbki chemicznej oraz technologie komputerowego przetwarzania obrazów cyfrowych.

- 5.8. Zna i stosuje w praktyce kryteria oraz metody oceny komunikatów wizualnych: zdjęć, rysunków, wykresów, obrazów reklamowych, diaporam itp.
- 5.9. Posiada umiejętności organizowania i przeprowadzenia prezentacji wielkoekranowej.
- 5.10. Potrafi zorganizować i wyposażyć szkolną pracownię fotograficzną oraz przeprowadzać w niej zajęcia dydaktyczne i pozalekcyjne.
- 5.11. Ma rozeznanie na temat krajowych wystaw fotograficznych oraz spektakli wizualnych.

## 6. Kompetencje z zakresu radia i innych mediów audialnych

### NAUCZYCIEL

- 6.1. Potrafi zdefiniować kluczowe pojęcia: radio, komunikat audialny, słowo, fonia, dźwięk, format, kodowanie, cyfryzacja, realizacja, odsłuch, nagłośnienie, transmisja, emisja radiowa, emisja głosu, narracja, plastyka wypowiedzi.
- 6.2. Zna historię i rozwój radia oraz jego rolę jako mass medium.
- 6.3. Zna historię radia oraz formy komunikatów radiowych, tworzywo radiowe, język, kreatywność słowa w przekazie audialnym, emisję, artykulację, fizjologię i plastykę słowa.
- 6.4. Posiada umiejętności pisania scenariusza oraz realizacji krótkich form audialnych.
- 6.5. Potrafi analizować i oceniać komunikaty audialne w aspekcie pedagogicznym.
- 6.6. Wyszukuje zasoby audialne w Internecie oraz pobiera próbki dźwiękowe z sieci.
- 6.7. Rozumie istotę formatów kodowania dźwięku, konwersji, kompresji i dekompresji plików audialnych.
- 6.8. Realizuje dźwięk za pomocą techniki komputerowej: przetwarza postać analogową na cyfrową, syntezuje głos z próbkami instrumentów, łączy dźwięk z wielu źródeł w jeden wytwór audialny.
- 6.9. Posiada umiejętność stosowania i uczenia technik optymalnego operowania głosem i oddechem.
- 6.10. Zna funkcje i znaczenie słowa w przekazie audialnym.
- 6.11. Potrafi swobodnie i w pełni poprawnie wypowiadać się przed mikrofonem, doceniając znaczenie poprawności językowej dla rozumienia przekazów werbalnych.
- 6.12. Potrafi wykorzystać w pracy własnej i w pracy edukacyjnej domowe i szkolne urządzenia audialne, służące do rejestrowania i odtwarzania dowolnych komunikatów medialnych.

## **7. Kompetencje z zakresu mediów audiowizualnych – film, telewizja, wideo**

### **NAUCZYCIEL**

- 7.1. Potrafi zdefiniować kluczowe pojęcia: dzieło, gatunki filmowe, język, kod, konwencja, transformacja, scenariusz, scenopis, realizacja, wideo, scena, ujęcie, kadr, sekwencja, montaż, udźwiękowienie, dubbing, oprawa muzyczna, reklama.
- 7.2. Zna podstawy teorii, historię, środki wyrazowe i osobliwości języka każdego z mediów audiowizualnych.
- 7.3. Rozpoznaje rodzaje i gatunki filmowe oraz rozumie rolę twórców filmowych w ostatecznym kształcie dzieła filmowego.
- 7.4. Zna i potrafi przedstawić proces realizacji filmu, od scenariusza do gotowego dzieła ekranowego.
- 7.5. Zna kryteria i płaszczyzny oceny dzieła filmowego. Potrafi je stosować w procesie edukacji.
- 7.6. Potrafi scharakteryzować cechy konstytutywne telewizji.
- 7.7. Zna i potrafi analizować ofertę programową wielokanałowej telewizji.
- 7.8. Potrafi tworzyć kryteria i za ich pomocą oceniać i dobierać programy telewizyjne na potrzeby edukacji.
- 7.9. Potrafi dokonywać wyboru sprzętu wideo na użytek szkoły oraz korzystać ze sprzętu i oprogramowania do montażu.
- 7.10. Potrafi prowadzić zajęcia warsztatowe z kamerą, za pomocą której uczniowie uczą się autoprezentacji, przeprowadzania wywiadów, tworzenia scenek filmowych i nagrań wideo.
- 7.11. Zna i potrafi rozpoznawać, stosowane zwłaszcza w mass mediach, metody manipulacji i propagandy.

## **8. Kompetencje z zakresu multimediów interaktywnych**

### **NAUCZYCIEL**

- 8.1. Potrafi zdefiniować kluczowe pojęcia: multimedia, hipertekst, baza wiedzy, baza bibliograficzna, encyklopedia multimedialna, gry komputerowe, interaktywność, rzeczywistość wirtualna, książka elektroniczna, księgarnia internetowa, prasa *on-line*, różnorodne nośniki informacji cyfrowej i formaty zapisu na CD, DVD i HD, prezentacje, sieci LAN, MAN, WAN, Internet, e-mail, Gopher, Usenet, Telnet, IRC, Talk, chat-room, eksploracja, strukturyzacja, hierarchizacja, wizualizacja, automatyzacja, symulacja, integracja, konwergencja mediów, serwisy społecznościowe, Web 2.0.
- 8.2. Zna rodzaje, formy i struktury interaktywnych komunikatów multimedialnych.
- 8.3. Potrafi scharakteryzować funkcję, rolę i miejsce multimediów w kształceniu.

- 8.4. Posiada umiejętność wykorzystywania multimediów i zasobów sieci Internet w procesie budowania wiedzy.
- 8.5. Ma świadomość walorów edukacyjnych i zagrożeń związanych z wirtualną rzeczywistością, kreowaną przez multimedia w sieci.
- 8.6. Posiada wiedzę o uzależnieniach od mediów interaktywnych oraz umiejętność przeciwdziałania tym zjawiskom.
- 8.7. Posiada umiejętność analizy i oceny walorów edukacyjnych multimediów i zasobów sieciowych, gier komputerowych i usług sieci Web 2.0.
- 8.8. Potrafi – odpowiednio do możliwości percepcyjnych odbiorcy, wielkości grupy i sali – przygotować prezentacje multimedialne, łączące materiały tekstowe, obrazowe, dźwiękowe i filmowe.
- 8.9. Posiada umiejętność wykorzystywania narzędzi i usług sieciowych do wyszukiwania informacji.
- 8.10. Zna strukturę Internetu, protokoły, adresy, domeny, rodzaje sieci i sposoby komunikowania poprzez sieć.
- 8.11. Zna zasady korzystania z przeglądarek internetowych i wyszukiwarek oraz z poczty elektronicznej i usług Web 2.0.
- 8.12. Potrafi tworzyć strony internetowe i administrować serwisem informacyjnym.
- 8.13. Umie opracować konspekt wirtualnej lekcji hipertekstowej, łączącej linkami rozproszone w sieci zasoby informacyjne w zwarty system do samokształcenia.

## 9. Kompetencje z zakresu metodyki zajęć z edukacji medialnej

### NAUCZYCIEL

- 9.1. Potrafi zdefiniować kluczowe pojęcia: metodyka, proces kształcenia, cele kształcenia, zasady dydaktyczne, projektowanie dydaktyczne, ocenianie, metody i narzędzia kontroli, program szkolny, podstawa programowa, konspekt-scenariusz zajęć, jakość kształcenia, środki dydaktyczne, ewaluacja, obudowa medialna, kompetencje.
- 9.2. Zna istotę i strukturę procesu edukacji medialnej oraz podstawy teoretyczne: behawioryzm, kognitywizm, konstruktywizm i psychologia humanistyczna.
- 9.3. Posiada wiedzę i umiejętności praktyczne dotyczące projektowania zajęć o mediach i z użyciem mediów.
- 9.4. Zna ogólne i operacyjne cele edukacji medialnej oraz metody i formy prowadzenia takich zajęć.

- 9.5. Zna metody, techniki i narzędzia oceny efektów edukacji medialnej – od testów osiągnięć szkolnych po zasady całościowej ewaluacji procesów.
- 9.6. Potrafi opracować autorski program nauczania, szczegółowe scenariusze i obudowę zajęć z zakresu edukacji medialnej.
- 9.7. Posiada umiejętność projektowania zintegrowanego procesu edukacji medialnej także na innych przedmiotach.
- 9.8. Potrafi analizować i oceniać inne koncepcje programów i projektów zajęć, opartych na założeniach podstaw programowych edukacji czytelniczej i medialnej.
- 9.9. Zna dokumenty dotyczące standardów wyposażenia i obudowy medialnej zajęć.
- 9.10. Potrafi wszechstronnie kształtować medialne umiejętności uczniów.

## UJĘCIE HOLISTYCZNE

### 1. Zagadnienia metodyczne i organizacyjne

#### NAUCZYCIEL

- 1.1. Zna podstawowe pojęcia związane z procesami komunikowania medialnego, pedagogiki medialnej i technologii kształcenia oraz poprawnie posługuje się tą terminologią.
- 1.2. Zna i potrafi stosować w praktyce koncepcje kształcenia multimedialnego oraz zasady konstruktywizmu w planowaniu i organizowaniu pracy własnej oraz pracy ucznia z mediami edukacyjnymi.
- 1.3. Potrafi wyróżniać i rozumie znaczenie elementów języka i struktury różnych form medialnych dla budowania czytelnych i jednoznacznie zrozumiałych komunikatów medialnych oraz potrafi tworzyć takie komunikaty.
- 1.4. Zna kryteria oceny pedagogicznej (merytoryczno-metodycznej) mediów edukacyjnych, standardy obudowy medialnej i wyposażenia szkół oraz ofertę mediów dla nauczanego przedmiotu.
- 1.5. Zna i potrafi stosować specyficzne metody i obszary stosowania mediów w nauczonym przez siebie przedmiocie oraz potrafi dokonywać trafnego doboru mediów ułatwiających bądź umożliwiających osiąganie zakładanych celów operacyjnych.
- 1.6. Potrafi planować i projektować proces edukacyjny, z uwzględnieniem optymalnego stosowania mediów edukacyjnych, zgodnie z założeniami konstruktywizmu i koncepcji kształcenia multimedialnego.

- 1.7. Potrafi projektować, realizować i wykorzystywać w procesie edukacyjnym (w pracy nauczyciela i ucznia) dowolne formy edukacyjnych komunikatów medialnych z wykorzystaniem technik tradycyjnych i cyfrowych technologii informacyjnych.
- 1.8. Potrafi organizować proces edukacyjny z wykorzystaniem mediów oraz urządzeń medialnych zgodnie z zasadami ergonomii oraz sprawnego i ekonomicznego działania.
- 1.9. Zna budowę i zasady działania szkolnych urządzeń medialnych w stopniu niezbędnym do ich prawidłowej, bezpiecznej i ergonomicznej eksploatacji.
- 1.10. Potrafi dokonywać bieżącej konserwacji i drobnych napraw szkolnych urządzeń medialnych.
- 1.11. Potrafi planować i konsultować zakupy mediów i urządzeń medialnych z uwzględnieniem uwarunkowań funkcjonalnych i ekonomicznych.

## **2. Zagadnienia podstawowe, znaczenie i historia rozwoju mediów**

### **NAUCZYCIEL**

- 2.1. Zna i potrafi definiować pojęcia z zakresu mediów, komunikowania medialnego, poszczególnych rodzajów i form komunikatów medialnych oraz poprawnie posługuje się nimi w pracy edukacyjnej, a także potrafi kształtować rozumienie tych pojęć przez ucznia.
- 2.2. Dostrzega i analizuje kierunki rozwoju mediów, a także potrafi dyskutować na temat ich uwarunkowań technologicznych oraz konsekwencji edukacyjnych i społeczno-cywilizacyjnych.
- 2.3. Dostrzega i potrafi uzasadnić znaczenie przekazów medialnych dla rozwoju cywilizacji oraz kształtowania dziedzictwa kulturowego, od czasów najdawniejszych (gliniane tabliczki i rytzy naskalne) do współczesnych (media audiowizualne i multimedialne).
- 2.4. Potrafi zidentyfikować i uzasadnić wpływ mediów (środków komunikowania masowego) na różne aspekty życia współczesnego człowieka oraz przemiany cywilizacyjne i procesy globalizacji.
- 2.5. Potrafi wyróżnić i opisać najważniejsze etapy historii rozwoju podstawowych rodzajów mediów (książki, prasy, fotografii, plakatu, reklamy, radia, filmu, telewizji, Internetu, Web 2.0 itd.) oraz podać przykłady znaczących dzieł medialnych oraz wybitnych twórców (polskich i zagranicznych), dostrzegając ich znaczenie dla dziedzictwa kultury.
- 2.6. Zna historię i potrafi wykazać znaczenie najważniejszych polskich i zagranicznych bibliotek oraz archiwów medialnych w utrwalaniu i upowszechnianiu dziedzictwa kulturowego.

### 3. Podstawy komunikowania

#### NAUCZYCIEL

- 3.1. Zna podstawowe teorie i modele komunikowania bezpośredniego (werbalnego i niewerbalnego) oraz medialnego.
- 3.2. Potrafi interpretować w kategoriach komunikowania intonację wypowiedzi i przekazy niewerbalne: mimikę, gesty, mowę ciała oraz wygląd osoby i kreowanego przez nią otoczenia.
- 3.3. Zna, rozumie i potrafi objaśniać znaczenie mediów w rozwoju komunikowania w wymiarze interpersonalnym i społecznym.
- 3.4. Potrafi analizować dowolne teksty kultury (przekazy medialne) z punktu widzenia procesu komunikowania, dostrzegając kontekst przekazu.
- 3.5. Potrafi stosować w praktyce wybrane techniki komunikowania werbalnego, pozawerbalnego i medialnego oraz kształtować te umiejętności u uczniów.

### 4. Język i elementy teorii mediów

#### NAUCZYCIEL

- 4.1. Zna funkcje języka i kryteria poprawności językowej, a także rozróżnia polskie gwary i regionalizmy oraz rozumie ich znaczenie w kształtowaniu się języka polskiego jako języka naturalnego.
- 4.2. Potrafi nazwać i scharakteryzować różne formy przekazów słownych, obrazowych, dźwiękowych, audiowizualnych i multimedialnych oraz nośniki, na których je zapisano.
- 4.3. Zna, rozróżnia i potrafi scharakteryzować podstawowe rodzaje, gatunki i style dowolnych form komunikatów medialnych (m.in. książki, prasy, fotografii, radia, filmu, dzieł komputerowych).
- 4.4. Zna elementy budowy i potrafi dokonać analizy układu typograficznego dowolnej książki i czasopisma, strony www, plakatu i billboardu (reklamy zewnętrznej), wskazując funkcje, jakie pełnią dowolne elementy tekstowe i pozatekstowe oraz ich wpływ na znaczenie użytkowe.
- 4.5. Zna i wyróżnia elementy języka mediów (różnych systemów semiotycznych) w dowolnych formach komunikatów (od tekstowych do multimedialnych) oraz potrafi objaśniać znaczenie i celowość użycia określonych środków wyrazowych (np. kolor, kształt, znak graficzny itd.).
- 4.6. Zna podstawy teoretyczne oraz zasady kompozycji obrazu m.in. fotograficznego i filmowego.
- 4.7. Potrafi wyróżniać, porównywać i charakteryzować cechy dowolnych przekazów medialnych (np. słownych, dźwiękowych, audio-



wizualnych i multimedialnych), rozumiejąc i uzasadniając dobór formy do treści przekazu.

- 4.8. Dostrzega oraz potrafi interpretować i objaśnić nierealne obrazy i sceny tworzone za pomocą animacji i technik specjalnych.
- 4.9. Dostrzega znaczenie języka filmu, montażu i zabiegów trikowych (także w przekazie dydaktycznym).

## **5. Odbieranie komunikatów medialnych i oddziaływanie mediów**

### **NAUCZYCIEL**

- 5.1. Potrafi zidentyfikować oraz opisać różnice ról i funkcji (misję) mediów publicznych i prywatnych.
- 5.2. Dostrzega i umie scharakteryzować różnice pomiędzy zobiektywizowanymi relacjami oraz komentarzami dotyczącymi bieżących wydarzeń politycznych i kulturalnych w różnych rodzajach mediów: prasie, radiu, telewizji i Internecie.
- 5.3. Potrafi dokonywać analizy i porównania informacji oraz stanowisk przedstawionych w programach informacyjnych i publicystycznych (wg różnych kryteriów).
- 5.4. Dostrzega wpływ na wiarygodność i obiektywność przekazu profilu ideowego i politycznego mediów (zależnego od ich dysponenta i wydawcy) oraz zagrożenia płynące z komercjalizacji i upolitycznienia mediów publicznych.
- 5.5. Potrafi odczytać i scharakteryzować profil ideowy i programowy (rodzaj i poziom merytoryczny) dowolnego nadawcy i wydawnictwa medialnego oraz określić docelowego odbiorcę.
- 5.6. Dostrzega użycie zabiegów formalnych i montażowych w przekazach medialnych oraz rozumie ich rolę w kreowaniu znaczeń i oddziaływaniu na odbiorcę.
- 5.7. Odróżnia obrazy przedstawiające fikcję od obrazów rzeczywistości w różnych rodzajach komunikatów medialnych i potrafi je objaśnić.
- 5.8. Potrafi dostrzec, analizować i opisywać wielowarstwowość oraz wieloznaczność przekazów medialnych, rozpoznając odpowiednie elementy języka danego rodzaju mediów.

## **6. Psychospołeczne aspekty oddziaływania mediów**

### **NAUCZYCIEL**

- 6.1. Zna mechanizmy psychologicznego oddziaływania mediów na odbiorcę i potrafi je omówić na wybranych przykładach dzieł medialnych.

- 6.2. Zna i potrafi odróżniać oraz objaśniać mechanizmy perswazji i manipulacji, a także inne przejawy oddziaływania mediów na kształtowanie postaw współczesnego człowieka.
- 6.3. Potrafi wskazać płynące z mediów zagrożenia dla psychicznego i moralnego rozwoju człowieka oraz negatywne zjawiska związane z nadmierną, mogącą prowadzić do uzależnień, fascynacją niektórymi mediami i technologiami informacyjnymi, m.in. grami komputerowymi, wirtualną rzeczywistością, „chatami”, SMS-ami, serwisami, usługami Web 2.0 itd.
- 6.4. Dostrzega zabiegi socjotechniczne i potrafi wyróżnić środki formalne służące promocji określonego tematu (lub punktu widzenia) w dowolnych dziełach i produkcjach medialnych.
- 6.5. Zna etyczno-prawne podstawy komunikowania i rynku medialnego oraz potrafi dostrzegać i analizować przypadki naruszenia norm etycznych i prawnych.
- 6.6. Dostrzega i potrafi objaśnić rolę mediów w rozwijaniu osobowości, kształtowaniu postaw współczesnego człowieka oraz kreowaniu autorytetów i wzorców zarówno racjonalnych, jak i nieracjonalnych.
- 6.7. Dostrzega i potrafi scharakteryzować role i funkcje reklamy oraz objaśniać jej oddziaływanie, a także wpływ zastosowanych środków formalnych, uproszczeń i uogólnień w reklamowych prezentacjach medialnych na siłę jej oddziaływania.

## 7. Wyszukiwanie informacji i korzystanie z mediów

### NAUCZYCIEL

- 7.1. Zna warsztat informacyjny biblioteki i medioteki oraz systemy i metody wyszukiwania (tradycyjne i komputerowe), potrafi katalogować (opracowywać) zbiory medialne oraz sporządzać bibliografię.
- 7.2. Zna metody i narzędzia wyszukiwania informacji o nowych i starszych wydawnictwach medialnych: płytach, filmach na kasetach wideo, programach komputerowych itp.
- 7.3. Zna i potrafi korzystać z różnorodnych źródeł informacji o stacjach radiowych i telewizyjnych oraz ich ofercie programowej w celu wybierania interesującego programu.
- 7.4. Potrafi rozpoznać rodzaj i charakter, a także adresata dowolnego komunikatu medialnego (książki, audycji radiowej, programu telewizyjnego, filmu, portalu internetowego itd.) oraz wskazać wartości użytkowe (i ewent. edukacyjne).
- 7.5. Potrafi formułować własne opinie na określony temat, wykorzystując przekazy medialne jako źródło wiadomości i cudzych opinii.

- 7.6. Dostrzega i potrafi scharakteryzować rolę mediów: drukowanych, radia, telewizji, filmu i Internetu jako źródła wiedzy.
- 7.7. Korzysta z dowolnych dostępnych medialnych źródeł i archiwów w przygotowywaniu własnych opracowań merytorycznych i metodycznych.
- 7.8. Potrafi wykorzystywać w pracy własnej i pracy edukacyjnej szkolne i domowe urządzenia medialne służące do rejestrowania, przetwarzania i udostępniania (odtworzenia lub wyświetlania) dowolnych komunikatów medialnych.
- 7.9. Korzysta z różnorodnych źródeł informacji wydawniczych, zna aktualne oferty wydawnictw medialnych oraz potrafi opracowywać plany zakupów nowości, łącznie z koniecznym planem finansowym.

## 8. Tworzenie komunikatów medialnych

### NAUCZYCIEL

- 8.1. Potrafi poprawnie wypowiadać się w języku literackim, występując przed mikrofonem lub kamerą, doceniając znaczenie języka dla rozumienia przekazów werbalnych i mowy ciała dla właściwej auto-prezentacji.
- 8.2. Posiada podstawową wiedzę o warsztacie oraz procesach tworzenia różnych rodzajów i form medialnych występujących w prasie, radiu, telewizji, filmie, Internecie itp.
- 8.3. Zna i umie opisać podstawowe etapy procesu twórczego w różnych rodzajach produkcji medialnych.
- 8.4. Potrafi czytać i analizować oraz samodzielnie opracowywać różne formy prezentacji graficznych (w tym wizualizacje także danych liczbowych np. przy wykorzystaniu arkusza kalkulacyjnego).
- 8.5. Potrafi analizować i wyciągać wnioski z recenzji komunikatów medialnych oraz opracowywać własne recenzje.
- 8.6. Potrafi przygotować scenariusz i zrealizować na jego podstawie komunikat medialny: fotograficzny, radiowy (dźwiękowy), filmowy, hipertekstowy i multimedialny.
- 8.7. Potrafi przetwarzać komputerowo i dokonywać prostego montażu materiałów medialnych: fotografii, dźwięku, filmu – przy wykorzystaniu technologii analogowych i cyfrowych (komputer multimedialny z oprogramowaniem).
- 8.8. Potrafi przygotowywać i prowadzić prezentacje multimedialne łączące materiały tekstowe, obrazowe, dźwiękowe i filmowe, odpowiednio do możliwości percepcyjnych odbiorcy oraz wielkości grupy i sali.

- 8.9. Potrafi opracować i publikować w sieci multimedialne strony www, zgodnie z zasadami funkcjonalności, konstruowania czytelnego i zrozumiałego przekazu oraz optymalizacji transferu.

## 9. Wspomaganie pracy własnej i ucznia

### NAUCZYCIEL

- 9.1. Potrafi promować czytelnictwo książek i czasopism oraz wspomagać ucznia we właściwym doborze lektur, programów radiowych, telewizyjnych i filmów, zgodnie z jego indywidualnymi zainteresowaniami, poziomem wiedzy i potrzebami edukacyjnymi.
- 9.2. Potrafi wykorzystywać media i technologie medialne jako narzędzia własnej pracy intelektualnej w procesach uczenia się i komunikowania (w tym edukacyjnego) oraz potrafi kształtować takie umiejętności u uczniów.
- 9.3. Potrafi stymulować, organizować oraz kierować pracą ucznia tworzącego samodzielnie wypowiedzi (komunikaty) medialne oraz dokonywać ich ewaluacji.
- 9.4. Potrafi kontrolować (m.in. dzięki własnemu rozeznaniu) przejawy nadmiernego wykorzystywania zasobów Internetu jako jedynych w procesie zdobywania wiedzy oraz jako źródła gotowych wypracowań i prac szkolnych opracowanych przez innych, a przedstawianych jako własne.

### LITERATURA

- Brown J.W., Lewis R.B., Harclerod F.F., *AV instruction technology, media, and methods*, McGraw-Hill Book Company, New York i in. 1977.
- Detka J. (red.), *Materiały konferencji naukowej*, Kielce, 14 kwietnia 2000 r.
- Dyskusja w sprawie edukacji medialnej w „Podstawach programowych obowiązkowych przedmiotów ogólnokształcących”*, Mariusz Kąkolewicz, Józef Pielachowski, Marian Pietraszewski, Józef Skrzypczak, Wacław Strykowski, „Edukacja Medialna” 1997, nr 1.
- Fosnot C.T. (ed.), *Constructivism: Theory, Perspectives, and Practice*, Teachers Collage Press, New York-London 2005.
- Gajda J., Juszczak St., Siemieniecki B., Wenta K., *Edukacja medialna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002.
- Goban-Klas T., *Szewc bez butów, czyli (re)edukacja medialna w Ameryce*, „Edukacja Medialna” 1998, nr 4.
- Goban-Klas T., *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Kraków 1999.
- Goban-Klas T., *Zarys historii i rozwoju mediów*, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków 2001.
- Heinich R., Molenda M., Russell J.D., *Instructional media and the new technologies of instruction*, John Wiley & Sons, New York i in. 1982.

- Heinich R., Molenda M., Russell J.D., Smaldino S.E., *Instructional media and technologies for learning*, A Simon & Schuster Company Englewood Cliffs, New Jersey 1996.
- Jenkins H., *Convergence Culture. Where Old and New Media Collide*, New York Univ. Press, New York–London 2006.
- Juszczak St., *Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2000.
- Kąkolewicz M., Pielachowski J., *Program nauczania edukacji czytelnicznej i medialnej. Szkoła podstawowa kl. IV–VI i gimnazjum kl. I–III*, Wydawnictwo eMPI<sup>2</sup>, Poznań 1999.
- Kupisiewicz Cz., *Dydaktyka ogólna*, Wydawnictwo „Graf Punkt”, Warszawa 2000.
- Levinson P., *Miękkie ostrze. Naturalna historia i przyszłość rewolucji informacyjnej*, Warszawa 1999.
- Levinson P., *Telefon komórkowy. Jak zmienił świat najbardziej mobilny ze środków komunikacji*, Warszawa 2006.
- Mayer R.E. (ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*, Cambridge Univ. Press, New York 2005.
- Mrozowski M., *Media masowe władza rozrywka i biznes*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2001.
- Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1998.
- Reiser R.A., Dempsey J.V. (eds), *Trends and Issues in Instructional Design and Technology*, Wydawnictwo Merrill Prentice Hall, New Jersey 2002.
- Strykowski W. (red.), *Media a edukacja*, t. 1, Wydawnictwo eMPI<sup>2</sup>, Poznań 1997.
- Strykowski W. (red.), *Media a edukacja*, t. 2, Wydawnictwo eMPI<sup>2</sup>, Poznań 1998.
- Strykowski W. (red.), *Media a edukacja*, t. 3, Wydawnictwo eMPI<sup>2</sup>, Poznań 2000.
- Strykowski W., *Pedagogika i edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, [w:] *Pedagogika i edukacja wobec nowych wspólnot i różnic w jednoczącej się Europie*, pod red. E. Małewskiej i B. Śliwerskiego, IV Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2002.
- Strykowski W. (red.), *Scenariusze zajęć z edukacji czytelnicznej i medialnej*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2002.
- Strykowski W., Skrzydlewski W. (red.), *Media i edukacja w dobie integracji*, Wydawnictwo eMPI<sup>2</sup>, Poznań 2002.
- Sysło M., *Technologia informacyjna a edukacja medialna*, „Edukacja Medialna” 1998, nr 1.